

Gozdovi (gozdarstvo) in Triglavski narodni park

Forests (Forestry) and the Triglav National Park

Janez BIZJAK*

Izvleček

Bizjak, J.: Gozdovi (gozdarstvo) in Triglavski narodni park. Gozdarski vestnik št. 9/1995. V slovenščini.

Prispevek govori o vlogi Triglavskega narodnega parka kot edinega narodnega parka v Sloveniji, o različnih pogledih na vprašanja zavarovanja narave v Sloveniji, o konkretnih dejavnostih v zvezi z varovanjem narave v Triglavskem narodnem parku ter o preteklem in prihodnjem sodelovanju uprave narodnega parka z gozdarsko službo.

Ključne besede: varovanje narave, zavarovana območja, Triglavski narodni park.

Takoj po vojni so nas v osnovni šoli učili: **"Gozdovi so naše največje bogastvo."** Table s tem napisom so bile pribite na debela in so s preprostimi besedami vcepile zavest o pomenu in fenomenu gozda.

Ne vem, kakšni sta vsebina in naravnost izobraževalnega sistema osnovnih šol danes – po 40 letih. Če sodimo po obnašanju vedno številnejših obiskovalcev v gozdovih TNP, potem je videti, da se pri predmetu Spoznavanje narave in družbe otroci učijo o drevesih, ničesar pa ne zvejo o prej omenjenem pomenu in izjemnosti gozda.

Gozdovi so bogastvo vsakega zavarovanega območja – vrednotimo jih kot najbolj vitalne dele narodnih in naravnih parkov. Znotraj njihovih meja naj bi bili vključeni najbolj reprezentativni naravni in krajinski pojavi in različni ekosistemi; med njimi so gozdni in vodni ekosistemi najbolj zanimivi, najbolj skrivnostni, – in najbolj občutljivi.

Da so gozdovi v narodnem parku v ponos nas vseh, gre zasluga gozdarjem in lastnikom. Gozdarski stroki zato, ker je na Slovenskem razvila in utemeljila svoj kon-

Synopsis

Bizjak, J.: Forests (Forestry) and the Triglav National Park. Gozdarski vestnik No. 9/1995. In Slovene.

The article deals with the role of the Triglav National Park as the only national park in Slovenia, with different views regarding the topic of nature protection in Slovenia, with concrete activities as to nature protection in the Triglav national Park as well as the past and the future collaboration of the Park's administration with forestry service.

Key words: nature protection, protected areas, the Triglav National Park

cept gospodarjenja z gozdom – in ni nekritično posnemala neuglednih primerov onkraj državne meje. Nekaterim nekdanjim zasebnim lastnikom pa gre zasluga zato, ker so še znali spoštovati nenapisana stara izročila in pravila, zato so svoj gozd čuvali kot svetinjo in kapital, v katerega so posegali le, kadar je bilo res nujno potrebno.

V zavarovanih območjih varujemo tisto, kar je varovanja vredno: to so izjemne naravne, krajinske in kulturne vrednote narodnega in vsedržavnega pomena. Varstvo pomeni odgovorno in drugačno gospodarjenje, tudi usklajeno omejevanje, samooomejevanje in odpovedovanje določenim načinom rabe in izrabe.

Gre za iskanje skladnosti med rabo, nego in varstvom, po znanem geslu: tisti, ki koristi naravo danes, jo mora hkrati varovati, da bi jo lahko koristil tudi jutri. Ne misliti na jutri – pomeni izkoriščati in izrabljati, ne pa koristiti in rabiti.

Kako je videti to načelno izhodišče v praksi; na območju TNP?

Križanje različnih interesov nedvomno otežuje strokovno usklajevanje, strpnost in treznost pri izvajanju uzakonjenih dogovorov glede zavarovanih območij.

* J. B., dipl. inž., Triglavski narodni park, 64260 Bled, Kidričeva cesta 2, SLO

Zakon o TNP je potreben revizije in dopolnitev; predvsem v smislu gospodarjenja in upravljanja s prostorom in z naravnimi dobrinami. Dopolnjen zakon mora biti boljši od sedanjega, sicer je bolje, da ostane sedanj. Predstave o tem, kaj bi v TNP moralo biti boljše in kvalitetnejše, so zelo različne.

Kdaj bo Slovenija dovolj razvita in sposobna, da bo na območju edinega narodnega parka zavarovala naravo tako, da bo to skladno z evropskimi normativi in standardi za zavarovana območja?

Nekateri smo prepričani, da mora biti varstvo zavarovanih območij v Sloveniji primerljivo in usklajeno s prej omenjenimi mednarodnimi standardi. Drugi so prepričani drugače: da ta skladnost in primerljivost nista potrebni in da lahko v Sloveniji uresničujemo varstvo drugače; da lahko parke nekako poslovenimo. Argumente imata obe strani. Tisti, ki trenutno upravljamo TNP, smo se odločili za prvo izhodišče. Pri varstvenih ukrepih in pri predlogih za te ukrepe skušamo postopno uveljaviti IUCN standarde, ki zavarovano naravo razvrščajo v več varstvenih kategorij.

Mednarodni IUCN standardi niso za Slovenijo nič novega. Uveljavljajo in dopolnjujejo le izvirne naravovarstvene ideje, ki so bile prvič uresničene v prejšnjem stoletju na Kočevskem in leta 1924 kot prvo jedro današnjega TNP.

Naravo varujemo na več načinov.

Lahko jo varujemo in ohranjamo tako, da jo pustimo pri miru, je ne spreminjamo in skušamo omogočiti naravni razvoj. Tako naj bi bilo na območjih naravne krajine (po IUCN standardih I. in II. kategorije). Na območjih kulturne krajine, to so večidel obdelovalne kmetijske površine in gozdovi (po IUCN V. kategorija), pa sta potrebna redna nega in vzdrževanje, da kulturna krajina ne izgubi tistih krajinskih in estetskih vrednot, zaradi katerih je bila zavarovana.

Pri tehtanju med argumenti (ekološkimi, naravovarstvenimi in ekonomsko-profitnimi) je včasih dobro ponoviti znano in večkrat ponovljeno indijsko modrost: **Ko bomo posekali zadnje drevo, ulovili zadnjo ribo in izsušili zadnjo mlako, bomo spoznali, da denarja ne moremo jesti.**

In še nekaj podobnega: dr. Konrad Lorenz je zapisal: kar je v začetku videti, da je ekološko napačno, se na koncu pokaže kot ekonomsko škodljivo. Za boljše razumevanje našega dela bom navedel še eno misel:

Prof. Mlinšek je v svoji knjigi *Pragozd* v naši krajini zapisal, da ima drevo tudi pravico, da umre. "Torej pustimo na nekaterih območjih, da drevesa umirajo in strohnejo in da ob njih – brez človekovih posegov – začnejo poganjati nove življenske oblike, ljudem pa omogočimo, da to vidijo, spoznajo, razumejo in občudujejo!"

Nekaj o odnosih TNP – gozdarstvo

Gozdarstvo v TNP je avtonomna gospodarska dejavnost. Zakon o TNP ne daje nobenih pooblastil zavodu za varstvo TNP, da bi karkoli omejeval ali preprečeval; v tem smislu nam je bilo večkrat očitano.

Kar nas je morda razdvajalo, je bilo naše drugačno gledanje na gradnjo gozdnih prometnic v TNP. Morda so se iz tega razvile zamere.

Toda pred nami je skupno resno strokovno delo. Na področju varstva narave nas je premalo, gozdarjev in drugih strokovnjakov, da bi si smeli privoščiti neusklajeno politiko ali morda celo nerešljive konflikte.

Nobeno zavarovanje v TNP ne bo uspelo, če ne bo zraven razumevanja, pomoči in sodelovanja gozdarjev.

Ko pozivam k skupnemu delu, bi rad rekel, da skušajmo ohraniti, kar je v naravi še ostalo nenačetega, nepokvarjenega. Pustimo naravo pri miru vsaj tam, kjer je raba ekonomsko neutemeljena. Prepustimo zadnje bele lise čudežne nenačetosti še prihodnjim rodovom, naj se sami odločijo, kako bodo varovali ali uporabljali.

V zadnjih letih smo pripravili predloge za nove varstvene ukrepe: skladno z zakonskimi pooblastili ter obveznostmi in skladno z močnim, postopnim prilagajanjem varstva TNP mednarodnim naravovarstvenim standardom. Ker so ti predlogi temeljili na omejitvah na področju lova in posegali v zakoreninjene pravice in navade, so povzročili val ogorčenega nasprotovanja. Z razumevanjem Zavoda za gozdove RS ter

Ministrstva za gozdarstvo, kmetijstvo in prehrano smo jih uspeli utrditi na ravni uredbe ministrstva.

Napori za bolj žlahtno podobo TNP in njegovo pristno vsebino zahtevajo dolgotrajno skladno delo med različnimi naravoslovnimi področji.

Ne zaradi mednarodnih IUCN standardov, ampak zaradi nas samih, moramo naš edini narodni park ohraniti in urediti tako, da nam bo vsem v ponos in da bodo Slovenci ob besedi TNP začutili visoko pesem svoje kulturne ozaveščenosti in civilizacijske zrelosti. Zavarovana narava, varstvo, parki naj nam ne pomenijo ovire, ampak potrebo, da ohranimo in obvarujemo tisto, kar je v njej najvrednejše in tisto, kar sami najbolj potrebujemo.

Foto Lado Kutnar: Pokljuka – Šijec

Foto Lado Kutnar: Bohinj, Zlatorog

